

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Pavli Laymann è Societate I: Theologiæ Moralis Compendiv[m] absolutissimum et in quinq[ue] libros partitum

Laymann, Paul Moguntiæ

Tractatvs III. De peccatis in communi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40716

TRACTATVS III. De Peccatis in Gommuni.

CAP. I.

Quid sit peccatum.

Eccatum aliudest habituale, quod per modum habitualis dese dus permaner, donec deleatur aliuda duale.

Peccatum commissionis est actus humanus malus. Dicitur actus humanus, quia liber; malus, quia caret debita commensuratione, vipote à regularationis hominis discedens. Aliter

Peccarumest dictum, factum svel concupitum (quod materiale peccau) contra vel præter legem Del æternam (quod formale.)

Comprehenditureciam sub peccato commissionis, peccate omissionis, quia affirmatio & negatione reducunturad idem genus.

Peccatum omissionis in eo consistit, quod home non operans est, cum secundum legem operari de

quia prohibita sunt, quia mala (suapte natura, vt periurium, blasphemia) quædam vero mala, quia prohibita (per se quidem non inhonesta; sed per positivæ legis prohibitionem) vt laborare die se sto. Quamvis autem talis lex, ab sumano Magistratu posita sit, tamen eius transgressio etiam divinæ æternæ legi consequenter repugnat. Qui enim resistit Posts stati, Deo resistit. Rom. 13. siquidem Deus inbet, & ratio naturalis dictat legitimis superioribus obedien dum esse, cum talis potestas à Deo sit.

CAPIL

optii

Ipeci

& din

(nam

antV

di de

Statis;

virtut

dem v

diuerl

lege E

ledeti

lexilla Eccles

numt

virtut

castin

taria

proh

locof

religi

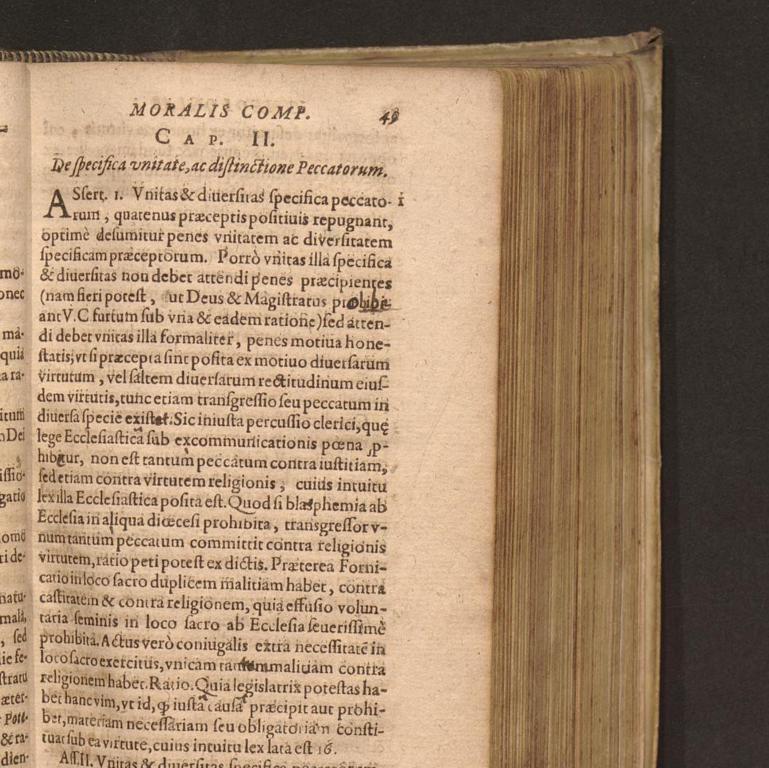
bech

bet,n

tuarf

A(quæ 8

Aff. II. Vnitas & diuersitas specifica peccarorum, 2 qua & qua enus naturali legi aduersantur, proxime

acfor-

PIL

acformaliter desumitur ex honestate virtutis ; eu opponuntur; remotèautem & fundamentaliterer obiecto. Ratio prioris, quia prinatio accipit speciem à forma, cui opponitur peccatum autem est forma-

liter prinatio boni honesti. Ergo.

Coroll. 1. Illa peccata specifice diuersa sunt, qui vel diuersis virtutibus aduersantur, vt furtum, blas phemia:vel quæ eidem virtuti, sed diuerfa ration difformitatis repugnant, vt periurium & præuarice tio voti, edisse Deum, & Deum non amare cumo obiec porter : nam diuersis modis contra charitatis vitte denti tem tendunt, quamuis interdum omissio & com posto missio ad eandem speciem pertinere possunt, vtil diuer

pere alienum & non restituere.

Coroll. 2. Plures sunt species peccatorum quai tunt d virtutum, seu, vni virtuti plures peccatorum specie opponisolent, V.C.liberalitate auaritia &prodigat tantui tas, ratio, quia bonú ex integra causa est, malú exque coact liber defectu. V.C. Adus, quo volutas in Deum, w plura proximu fertur, vt charitatis existat, debet ex omi tiosit parte esse perfect. Contra hacauté perfectioného qualique nestatis varij repugnantes defectus comitti possum nasho V.C.Deum odisse vel proximum, huicinuidendo nunc

Ass. III. Inter peccara specie diuersa, quægrauio enim rafant, ex obiecto præcipuè cognoscenduest Quat actun peccata, quæin Deum directe tendunt, vt Dei od nitate &c.omnitt deterrima funt. Inter peccata contra più in gen ximum, grauius est homicidiu detractione & furo quia maius est bonu vite, qua bona hominis externi circa

Maiori virtuti maius vitium opponitur: dette pluta Ctio maius peccatum quam ebrietas, quia hoccon iam tra intemperantiam, illud contra iustitiam est. lust qual tiæautem virtus dignior est temperantia.

NB.E

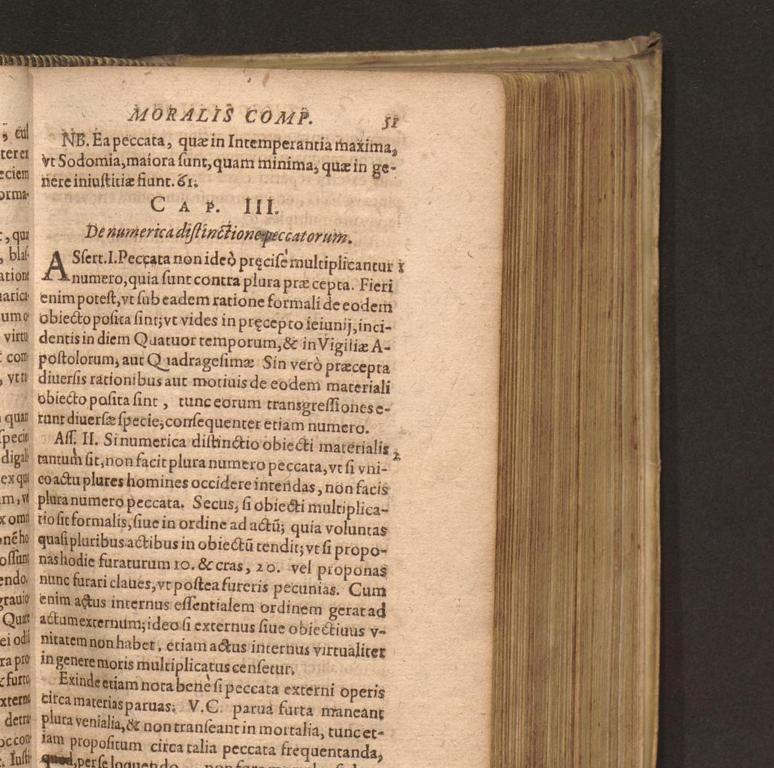
Vt Sc

nere

enim

obiec

Aff

. Iust qued, perse loquendo, nonfore morrale, sed veniale virtute multiplex. Ratio, quia propo-

utum

NB.E

fus, renouer propositum, nouum peccatum con mittit, sed non est necesse, e usmodi internor peccatorum numerum in Confessione edicere; ou id moraliter impossibele sit: sed sufficit moramtes poris exprimere. V.C Integro mense perstiti inpu posito fornicaudi, furandi, &c.

Qui eodem commotionis impetu, eademq;p gnaalterum fæpius percussit, vel repetita contume affecit, semel tantum peccasse censetur, saltemino dine ad lacramentalem Confessionem. Sinverof

inte

fit.

ILLC

2. F cft,

1or

pol

nor

gati

iem

clas.

mat

non

pau

lis,c

acti

idea

vtd

cun

dis

exec

vele

mit

S

1

S

I

P

THE PERSON NAMED IN TAXABLE PARTY. MORALIS COMP. interualla ad verberandum vel conuiciandum accesopere sit, aut in eadem pugna diversærationis contumelias 0,112 irrogauit.V.C.Compellando furem, la ronem, &c. anen 2. peccata commissife censetur. Ratio discriminis vena est, quodin priore casu verbera, aut concumeliæ maiorem ordinem moralis vnitatis habeant, quam in hære posteriore 63. eacre meun CAP. IV. com De divisionibus Peccati accidentalibus? potel DEccarumaliud est commissionis, ve furcum: aliud I empo verò peccarum omissionis; ve parentes non hoemd uibu norare, missam die festo non audire. Peccatum comm sionis opponitur præcepto negatiuo, quod pertinet ad decimandum à malo, quod iuuu semper obligat. V. C ne Deum oderis, ne furtum fanfent cias, ne parentes inhonores. caide Peccatum omissionis opponitur præcepto affiritiin matiuo, quod pertinet ad faciendum bonum, quod imol non semper obligat; vt Deum ama, parentes cole, tumi pauperibus milerere. ndipi Siactio cum impletione præcepti in compossibi- 2 tumel lis, causa omissionis culpabilis existar, tuncipsa e: iam oppre actiopeccaminosa redditur, V.C. Domi manere,& mcon ideo missam negligere, idem, ideo Missam negligere, rnord vt domi stadere, orare possis; Ipsa Actio propter cirere; cu cumstantiam mali effectus inficitur. amtel NB.Siproponas negligere Missam, & tamen auinpo dis postea solum illud propositum non sufficitad mq;pl

exequendum peccarum, sedid quod actu impedit, vel causaest cur impediatur sacri auditio.

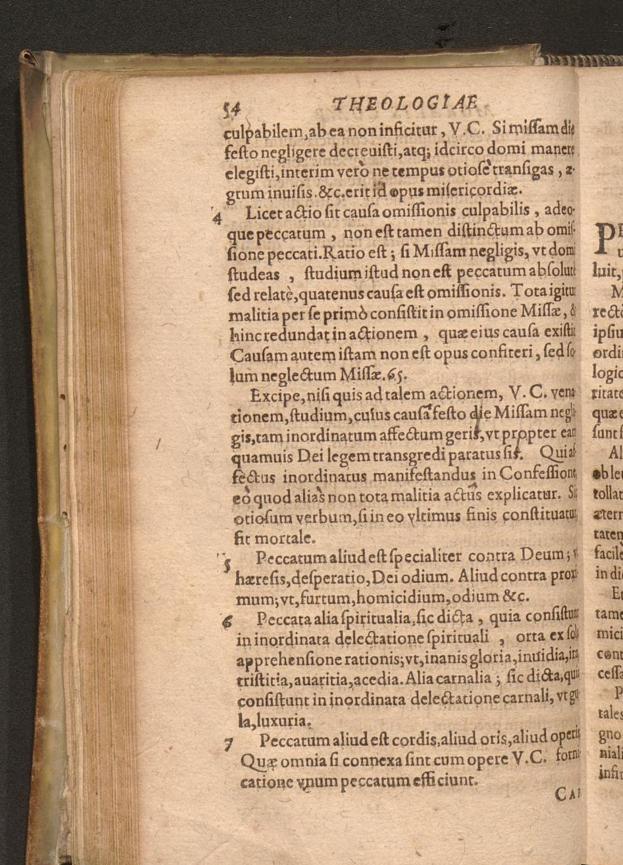
Siactio, alioquin incompossibilis tantum conco-3 mitanter &per accidens sehabeat ad omissionem

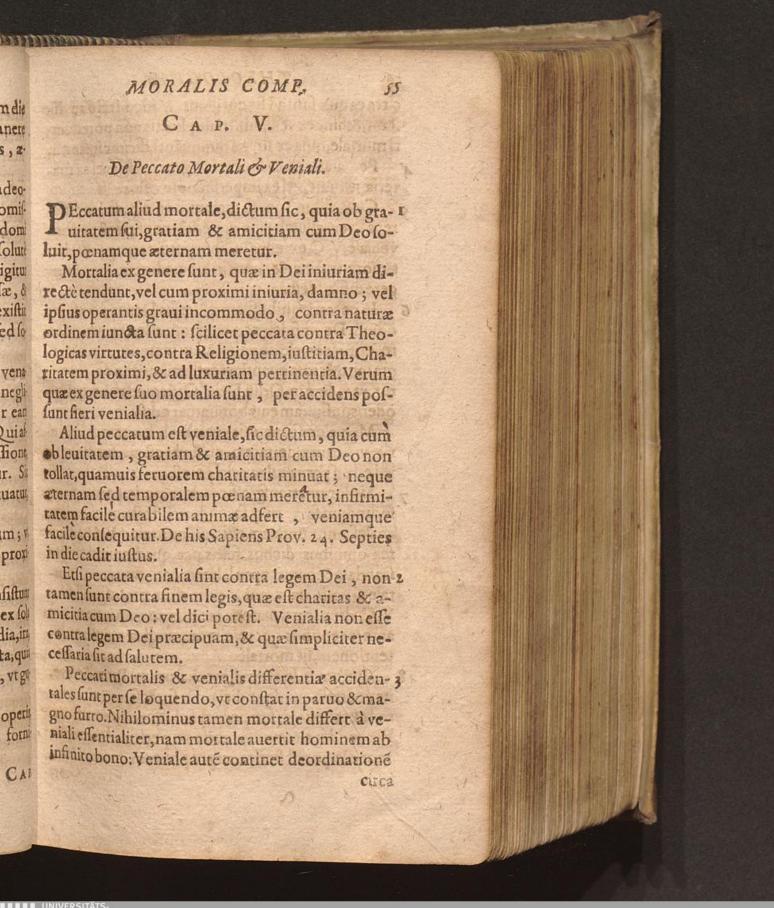
culpa-

atume

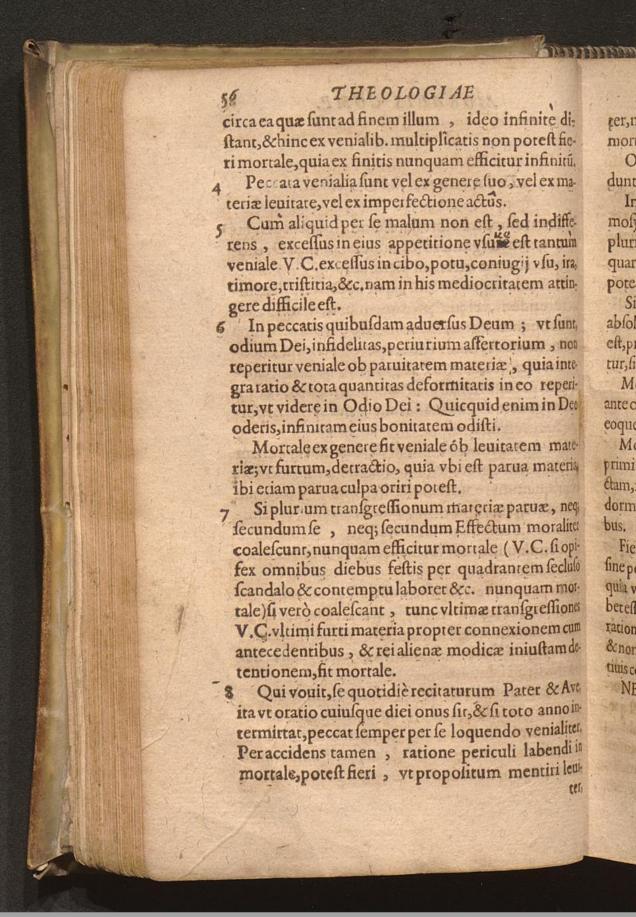
mine

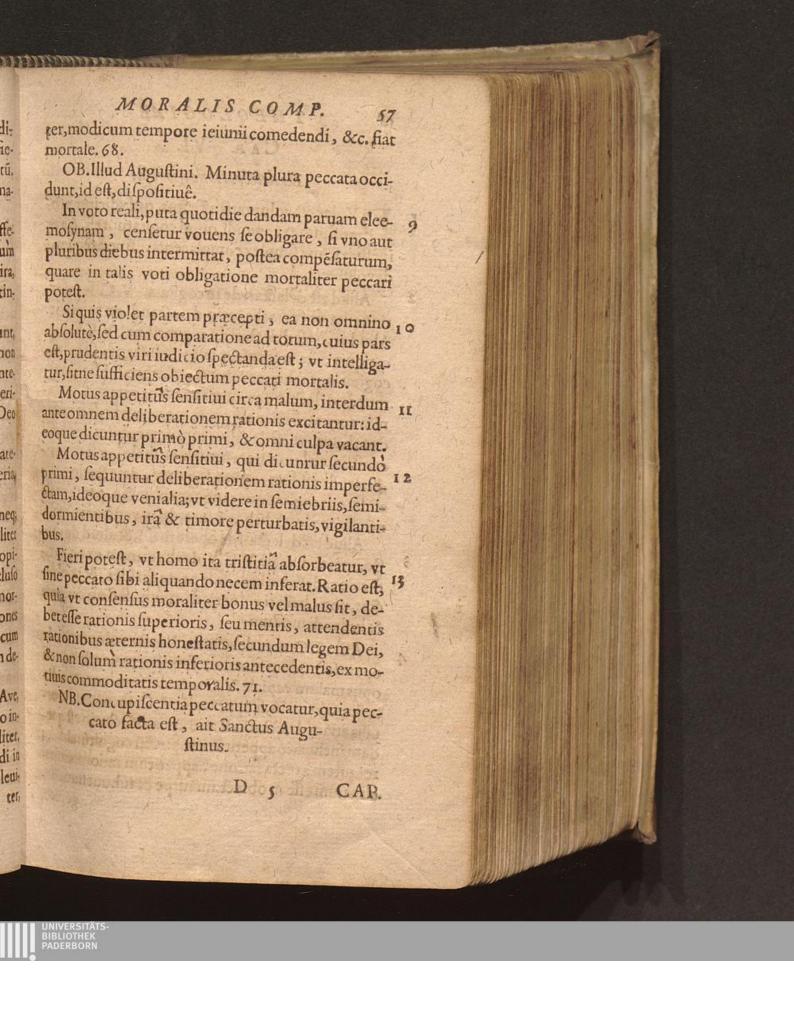
verò into

UNIVERSITÄTS BIBLIOTHEK PADERBORN

tione:ita vt formalis ratio delectandi ex re ipfast, Aliud verò est delectari de cogitatione, V.C. fornicationis, ita ve formalis ratio delectandi sie exipla cogitatione tanquam obiecto pulchro. Hicloquimur de dele ctatione, quæ capitur ex reipsa. Cumenim cogitatio rei malæ per se mala non sit, sed interdumbona, vt, si de rebus turpibus cogites docendi causalinterdum autem venialiter mala, vt si ex curiostrate de eisdem cogites; sequitur, delectatione de eiusmodi cogitatione tanquam obiecto, per se mala no esse; sed interdu bona, interdum venialiter mala

Aliud est delectari de opere malo, & aliud de modo operandi malè. V. C. Vides hominem ex equoridicule cadentem lædi, fine peccato rides, & te oblectas, non ob illati vulneris damnum, sed ob cadendi & lædendi modum.

Affer.I. Omnis delectatio directe voluntaria, de opere secundum se malo, similiter mala est; ita, vts opus malum veniale, V.C. mendacium leue, eria delectatio venialis, si opus malu; V. C. fornicatio mortalis etiam delectatio. Ratio, quia delectatio est que dam inclinatio appetitus in obie & u cognitu: abhorrerautemà recta ratione, appetitum rationalem inslinatum esse in obiectum turpe & inhonestum. Er-

go, 800,

go,

dele mal

cati

pol

ten

one

tiat

fub.

nun

cet,

ter

peri

lect

acti

nisi

fari:

mit

mo rol

neg

TIS

S

MORALIS COMP. go, &c. Confirmatur; dele Cari deliberate de fornicarionis opere; est mortale. Ergo etiam est mortale, dele Cari de quouis opere, quod per se mortaliter maluest; neq; enim ratio potest adferri discriminis. Delectatio voluntaria circa malum, morofavo-13 catur, non quod requirat moram temporis, sed quia n• post plenam rationis animaduersionem, voluntas in ea acceptanda, siue consentiendo persistat, quod temporis momento fieri potest. Excludo delectati-2onem no liberam, etiam perseuerante post subitam apprehensionem obiecti praui, modo non consen-11ola tiat voluntas: nam facultas sensitiua non est rationi subiecta despotice sicut famulus domino, sed solum 11ciuiliter & politice, sicut ciuis consuli, cui etiam no-Ca nunquam repugnar. 74. CIndi Si quis sine causa, aut necessitate actionem exer- 6 cet, ex qua intelligit delectationem carnis naturali-IIde ter orituram; tamen sine directa intentione, & sine alá periculo consentiendi, is peccat tantum venialiter, est vana actio, inutilis, V.C. aspectus collocutio, ala lectio curiofa, Sin verò causam iustam habet, talem noactionem exercendi, nihil peccat, permittendo car-TInismotionem exinde oriri: V.C. ex honesta&necesolendi fariainstructione. Sihomo turpis obiecti cogitationem, & hincinde ottam sensirinam dele ctationem repellere inter-, de mittat; quod placeat illi res cogitata, & hinc ortus ytli motusin parte sensitiua, mortale delectationis moderosæ peccatum committir. Sin verò ideo expellere 101negligat, quia consensus de constantia voluntajuç: tis contemnat delectationem partis inferioris velunor n passionem non voluntariam. Probabile est 111non peccare mortaliter, sed venialiter. Probatery .Er-

8001

Quia licer inferior mali obiecti appetitus inordi-

natio ac deformitas quædam sit, tamen non magna & grauis, quando præter voluntatem ex naturæinfirmitate oritur : eam fine rationabili causa permittere, (modo absit periculum consentiendi) est quidem peccatum, sed non graue per se loquendo.

NB. Consensum directum & interpretatiuum no æquinalere in grauitate culpæ, maxime fi loquamur

de peccatis internæ appetitionis.

Vtramen di cta sententia etiam practice probabilis sit, requiritut vt voluntas omittens carnalem delectarionem, animum ad alia conuertendo, depellere, interim formalis displicentia actum exerceat.

Nam esto talis actus displicentiæ messicax sit, ad depellendumappetitum sensitiuum, est tamen essicaxad tollendum voluntatis consensum Alioquinsi homo aduertens modum appetitus sensitiui in malum, actum displicentia non eliciat, exponitur periculo consensus. Etsi enim simpliciter possibile sit, voluntarem proposito sibi obiecto omnem actum suspendere, necapprobando, necimprobando, tamenid in obiecto vehementer alliciente, est valde difficile; & moraliter ferme impossibile: vt proinde se homo exponarpericulo consensus. Nam mus inpera, ignis in finu ferpens in gremio male suos remunerant hopites. C. etfi Iudæos de Iudæis.

NB. Orta delectatione sensitiua circa obiectum mortaliter malum, post plenam rationis aduersione nonelicere actum displicentiæ, censetur tasis delectario morosa & mortalis. Sin vero delectario displiceat homini, ita vt simplici affectu cupiat eam ab fle; licet non efficaciter, quia animum adalia cogitanda agendanegligit conuerrere cum facile possit, & speret etiam tali modo se commotionem sensitiuam de

pullurum

pul

pec

qua

tari

del

ne,

pli

dit

CIT

tur

eft

iun

que

led

pof

inte

oni

iech

me

tate

COP ob

Pra

niu

nin

cet

vul

rii eff MORALIS COMP.

6i

pullurum este, tunc valde probabile est venialiter

peccaturum.

ma in-

11-

ui-

no

nur

bi-

de-

lie-

, ad

effi-

nli

ma-

cri-

lit,

, ta-

a de

inde

n pe-

tum

ione

tele-

ilpli-

anda

clpe-

n de-

urum

Affer. 11. Oblectari lisabsolute & secundum se, 9 quaided tantum mala, quia lege positiua, aut volutario voto prohibita funt, no est mortale peccatum delectationis morolæ Ratio peti debet ex discrimine, que quod est inter voluntatem esticacé & simplicemaffectionem delectarionemue, quod illa rédit in obiectum cum omnibus suis adiunctis sue circumstantiis: simplex autem affectio, quia sequitur simplicem obiecti cogitationem, cuius propriu est præscindere, sine vnum sine altero ei adiuncto cogitate: tendere porest in obiectum à reliquis adiunctis sine circumstantiis præcisum. Hioc ideo sit, quod, si substantia obie & secundum se mala no sit, sed tantum propter extrinsecam siue adiunctam politiuælegis prohibitionem; tam apprehensiuus intellectus, quam inde consequens motus appetitionis ac delectationis ferri possit, in substantiam obiecti, secundum se, absque omni culpa. V.C. Si cognita Ecclesiæ prohibitione habeas voluntatem comedendi carnes die Veneris, habes quoque voluntatem prænaricandi legem; idcoque peccas. Si auté cognitalege Ecclesiastica, eadem die cogites atque oblecteste carnium vsu absolute & præcise, non piænaricaris ieiunii legem : quia lex prohibens carnium esum, non prohibet etiam cogitationem & animi oblectationem de carnium esu. Sic sæpe displicetalicuipænitentia iniunæa, quam tamen implere vult. Ergo similiter sine culpa potest aliquis oble tari in opere lege posiciua prohibito, retinens interim etheax propositum opus non faciendi. Cæterum delectari de opere, V.C. carnium esu, quarenus legitimo

gitimo præcepto repugnat, semper est peccatum; cum pro obiecto habeat formalem inobedientiam,

pie

77

in

tio

lur

cat

mo

OII

nu

li,fi

OFT

mai

ctu.

tisg

ua c

mni

pus

fent

inh

nei

ran

tun

car

XI,

bus

ten

pra

(

iuri naturali repugnantem.

Coroll. Iactare se de peccato, quod & quatenus secundum se malumest, V. C. de fornicatione, & c. semper est peccatum, cotinet enim in se complace-tiam & comprobationem peccati, iuxta Ps. st. Quid gloriaris in malitia, qui petens es in iniquitate. Sed iactare se de opere, quod secundum se malum non est, non continet peccatum eiusmodi approbationis: V. C. si glorieris de corporis viribus, quia proximo die Veneris quatuor pondo carnium auidè comedisti, vei inimicum vno pugno prostrauisti. 76.

vel ineo delectari sub conditione si prohibitum no esset, modo apposita conditio auferat operis malitiam, V. C. Vellem comedere carnes, nisi esset dies

Veneris.

Sin apposita conditio operis malitiam non attert, mortale peccatum est, opus ex se mortale sube insmedi conditione desiderare, V.C. vellem adulte rari, nisi infamiam timerem.

NB. Vellem fornicari nisi peccatum esset aut nisi Deus prohibuisset, est peccatum mortale, quiatalis conditio impossibilis non ausert malitiam obiecti

intrinsece & substantialiter mali.

Coniunx mortaliter no peccat; si de maritalico pula coniuge absente cogitans; in re cogitata dele ctetur. Ratio. Mortalis malitia dele ctationis moro se sumenda est ex malitia obiecti siue rei cogitata copula autemmaritalis malitiam non habet: ergode ea cogitare, non est mortale peccatum moroseco gitationis. Est tamen peccatum veniale, cum no pietas

THE PARTY OF THE P MORALIS COMP. um, pieras, nec necessitas talem cogitationem suadeat. ami, 77. Mortaliter peccat vidua, si voluntarie consentiat 13 nus in motum delectationis sensitiuæ, qui extecorda-&cc. tione copulæ maritalis naturaliter oritur, non loacelum propter periculum eliciendi consensus in forni-Quid cationemabsolute: sed multo etiam magis propter tare motum carnalem, qui naturaliter ex cogitatione conon ortus, fi voluntate accep tetur, mortali peccato in-C.I nuptis non caret. Idem dic. de sponso. Ve-Coniux probabiliter exculatur à peccato morta- 14 , vel li, si voluntarie dele ctetur in commotione sensitiua, orta ex imaginatione conjugis ablentis. Cum enim rare, matrimonium etiam à mortali peccato exculet tan no ctus impudicos non copulandi, sed solius voluptanalitis gratia institutos, multo magis commotio sensitit dies ua orta exablentis cogitatione. Ratio, quia hæcomnia per se loquendo in coniugibus tendunt ad on au pus coniugale, per accidens autemest, quod ob abube sentiam non exerceatur opus. Debet tamenabesse lulte. inhispericulum pollutionis. 78. Quisimpliciterac præcisèse oblectat, cogitatio- 15 ut nili ne mulieris, etsi illa consanguine a sit, vel Deosacraatalis ta, committit vnum simplex mortale contra tempebiect tantiam: secus, si desiderer cuin talifornicari, quare tunccircumstantiam personæin Confessione expliali co. care debet. Ratio discriminis est, quia, ve supra didele xi, propositum fertur in obiectum, cum omninoro: bus circumstantiis consideratum. Simplex auitatal rgode

tem complacentia, cumsequitur simplicem & præcisiuam operationem intellectus, potest ferni in voum, ita vt non fimul feratur in alterum ei

adiunctum,

elæco:

m nec

pietas

64

adiunctum. Præterea si quis voluntarie oblectet se tactu vel amplexu mulieris coniugatæ aut consanguineæ, quantuis sine proposito fornicandi, debet circumstantias in Confessione explicare. Cum enim tactus libidinosi suapte natura referanturad copulam, ideo ex ea speciem malitiæ accipiunt:

CAP. VII.

De peccatis exignorantia, exinfirmitate & certa malitia.

PEccata alia sunt ex ignorantia, alia ex fiaturæ infirmitate, siue antecedente passione animi, qua
si abesset, peccatum non sieret, ve si hominemex
vehemente passione iræ occidas. Alia ex malitia,
cum quis ob solam voluntatis peruersionem temporale commodum bono honesto hic & nunc deliberate præserentis peccat, idque granissimum. Etenim libertas hominis duobus modis minui vel tolli potest, vel ex parte intelle ctus, & id facit ignorantia, vel ex parte appetitus sensitiui, & id facit passio
si ergo verumque absit, dicitur peccatum ex men
malitia, quod nullam excusationem meretur.

Porrò ex his tribus peccatorum membris addisolet quartum: quod est peccatum ex contemptu, cum ideo legem quis violat, quod nolis ei esse subit

Etus. 78.

Contemptus continet peccatum specialis inobedientia in duplici specie, quia legem transgreditus, V.C. ieiunii, & quia potestatem pracipientem vilipendit, & talis circumstantia contemptus in Confessione est manisestanda, tanquam propriam speciem peccati continens, licet enim in omni peccato sit inobedientia materialis, tampit speciale peccatus sit

fi ex fu Si com

Con absti

pecca parut quam in De lud C

Rom.

Etim E nem, & carum liud no fed no

quisp æstim Fra

prièn tatiud lap

UNIVERSITÄTS BIBLIOTHEK PADERBORN

